

U 52/2022 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle EU:n ja Uuden-Seelannin välisistä vapaakauppaneuvotteluista

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle kirjelmä ja muistio Euroopan unionin ja Uuden-Seelannin välisistä vapaakauppaneuvotteluista.

Helsingissä 22.6.2022

Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari

Yksikönpäällikkö Pasi-Heikki Vaaranmaa

ULKOMINISTERIÖ

MUISTIO
15.6.2022

EU/2017/1430

EU:N JA UUDEN-SEELANNIN VÄLISET VAPAAKAUPPANEUVOTTELUT

1 Tausta

Euroopan unionin neuvosto valtuutti toukokuussa 2018 Euroopan komission käymään vapaa-kauppaneuvotteluja Uuden-Seelannin kanssa. Neuvotteluissa on edistytty hyvin ja ollaan lähes-tymässä nyt loppuvaihetta. Neuvotteluiden päättämisaikataulusta ei vielä pystytty antamaan tark-kaa arviota.

Kyseessä on Euroopan unionille (jäljempänä EU) tyypiltään suhteellisen tavanomainen, katta-vasti kauppaa käsittelevä vapaakauppasopimus, joka sisältää kuitenkin moderneimmat velvoit-teet vapaakauppasopimuksen sisällön osalta.

2 Ehdotuksen tavoite

EU tavoittelee kunnianhimoista ja modernia vapaakauppasopimusta. Sopimuksen tavoitteena on luoda sääntöjä osapuolten väliselle kaupalle ja vähentää tarpeettomia kaupan esteitä, jotka aiheuttavat yrityksille lisäkustannuksia, sekä muodostaa yhteistyömekanismeja kaupan eri aloilla eri kysymysten käsittelemiseksi ja haasteiden ratkaisemiseksi. Vapaakauppasopimuksen sisältö yleisellä tasolla noudattaa pitkälti EU:n viimeaikaisempia vapaakauppasopimuksia, vaikkakin yksityiskohdissa sopimus heijastaakin kauppakumppanien välistä suhdetta.

Uusi-Seelanti on yksi maailman nopeimmin kasvavista kehittyneistä talouksista. Uusi-Seelanti on kaupan osalta samanmielinen Euroopan unionin ja Suomen kanssa. Se kannattaa vapaata ja sääntöpohjaista kauppaa ja on sitoutunut muun maussa ilmastonmuutoksen torjuntaan ja työ-elämän normeihin ja sisällyttänyt velvoitteita näistä jo aiempiin vapaakauppasopimuksiinsa. Uudella-Seelannilla on kattava vapaakauppasopimusverkosto, joka kattaa muun muassa sopi-mukset Tyynenmeren alueen maiden kanssa (CPTPP), Aasian maiden kanssa (RCEP), Kiinan ja Australian kanssa. Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa Uusi-Seelanti allekirjoitti vapaa-kauppasopimuksen helmikuussa 2022, joka nyt voimaansaatettavana.

EU tavoittelee vähintään vastaavia kaupankäynnin etuja ja ehtoja kuin mihin Uusi-Seelanti on sitoutunut muiden kumppaneiden kanssa. EU:n ja Uuden-Seelannin välinen vapaakauppasopi-mus kattaa laajasti kaupan eri aiheita. Se vapauttaisi kauppaa ja loisi sääntöjä tavaroiden, pal-veluiden, investointien, julkisten hankintojen, teollis- ja tekijänoikeuksien suhteen ja sisältäisi kattavat määräykset kestävä kehityksen (eli ympäristön ja työelämän normien) osalta sekä laa-jasti soveltuvan, sitovan riitojenratkaisumekanismien. Sopimus pohjautuisi Maailman kauppajärjestön (World Trade Organization, WTO) määräyksille ja osapuolten sitoumuksille ja meni-sivät niitä pidemmälle.

Sopimuksella alennettaisiin tai poistettaisiin tulleja (osa siirtymäaikojen myötä), pyritäisiin vä-hentämään palveluiden kauppaan tai investointeihin kohdistuvia ulkomaisia toimijoita syrjiviä vaatimuksia (kuten ulkomaalaisomistusrajoituksia tai yritysten johtohenkilöiden kansalaisuus rajoituksia), ja parantamaan eurooppalaisyritysten pääsyä Uuden-Seelannin julkisten hankinto-jen markkinoille. Lisäksi sopimus sisältäisi kattavasti sääntöjä kaupan edellä mainituilla aloilla

sekä teollis- ja tekijänoikeuksien ja kestävän kehityksen aloilla. Sopimus sisältäisi myös yhteistyömekanismeja.

Sopimus ei sisällä määräyksiä investointien suojasta.

EU aloitti samanaikaisesti vuonna 2018 neuvottelut vapaakauppasopimuksesta myös Australian kanssa. Australia-neuvottelut ovat edenneet myös hyvin, mutta ne ovat Uuden-Seelannin-neuvotteluja jossain määrin jäljessä. Eduskunnalle annetaan u-kirjelmä neuvotteluista syksyllä 2022.

3 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Sopimuksesta tavoitellaan yhtä EU:n moderneimmista sopimuksista. Se sisältää velvoitteita tavanomaisen vapaakauppasopimuksen tapaan niin tavaroiden ja palveluiden kaupasta, investoinneista, julkisista hankinnoista, teollis- ja tekijänoikeuksista, kestävästä kehityksestä (muun muassa ympäristö- ja työelämän normit) sekä sitovan riitojenratkaisumekanismien. Sopimuksella olisi tarkoitus myös luoda yhteistyön puitteet kaupan eri aloilla. Sopimuksella luotaisiin kauppakomitea, joka kokoontuisi kerran vuodessa, sekä sen alaisia erityiskomiteoita sopimuksen eri aloilla.

Tavarakauppa: Tavarakaupan osalta EU:n tavoitteena on poistaa tullit vastavuoroisesti mahdollisimman suurelta osalta tavarakauppaa heti sopimuksen voimaantullessa tai enintään seitsemän vuoden siirtymäaikojen puitteissa. Herkkiin tuotteisiin liittyvät poikkeukset pyritään minimoimaan. Neuvottelujen lähtökohtana pidetään neuvottelujen aloittamishetken tullitasoja. Tavoitteena on lisäksi poistaa myös muut vientiin sovellettavat maksut ja verot sekä määrälliset rajoitteet sekä kieltää perustelemattomat lupavaatimukset.

Uuden-Seelannin sidotuissa ja sovelletuissa tullitasoissa on merkittävää eroa. Uuden-Seelannin *sidotut* tullitasot olivat vuonna 2017 keskimäärin 9,8% (teollisuustuotteet 10,4%, maataloustuotteet 6,1%). Uuden-Seelannin *soveltamat* tullitasot puolestaan keskimäärin 2,1% teollisuustuotteissa (vrt. EU 4,2%) ja 1,4% maataloustuotteissa (EU 10,8%). Suomella on vienti-intressejä muun muassa lihatuotteissa, metsäteollisuuden tuotteissa, kuitukankaissa, kuparituotteissa, koneissa ja laitteissa sekä mittauslaitteissa.

Alkuperäsäännöt: Alkuperäsäännöillä määritellään, mitkä tuotteet saavat sopimuksen mukaiset alennetut tullit tai nollatullit. Alkuperäsääntöjen osalta EU:n tavoitteena on yksinkertaiset, kauppaa helpottavat säännöt, jotka ottavat huomioon EU:n intressit sekä EU:n tavanomaiset alkuperäsääntöjä koskevat käytännöt.

Tullausmenettelyt, kaupan helpottaminen ja yhteistyö tulliasioissa: EU:n tavoitteena on, että samalla kun sopimuksella pyritään helpottamaan osapuolten välistä kauppaa, taataan myös kaupankäynnin tehokas valvonta. Sääntöjen on otettava huomioon EU:n ja Uuden-Seelannin aikaisempi sopimus yhteistyöstä ja vastavuoroisesta avunannosta tulliasioissa, ja siihen tulevaisuudessa tehtävät muutokset. Kaupan helpottamiseksi sopimukseen tulee sisällyttää tuontia, vientiä ja kauttakulkua koskevia sääntöjä, vaatimuksia ja menettelyjä, jotka ovat WTO:n Kaupan helpottamista koskevaa sopimusta kunnianhimoisempia. Sopimuksen tulee myös edistää tulliasioita koskevien kansainvälisten sääntöjen tehokasta toimeenpanoa. Lisäksi sopimuksen tulee edistää parhaiden käytäntöjen ja kokemusten vaihtamista molempia osapuolia kiinnostavissa asioissa, kuten sääntöjen ja menettelyjen nykyaikaistaminen ja yksinkertaistaminen, standardoitu dokumentaatio sekä tariffiluokittelu. Huomiota on kiinnitettävä myös teollis- ja tekijänoikeuksien tehokkaaseen noudattamiseen ja pk-yrityksille koituviin haasteisiin, samalla kun var-

mistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset kaikille talouden toimijoille. Sopimukseen sisällytetään lisäksi määräyksiä vastavuoroisesta hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa petosten torjumiseksi.

Tullien ulkopuoliset kaupanesteet: Sopimuksen tavoitteena on poistaa tarpeettomia kaupanesteitä ja varmistaa se, että kaupankäynnille ei synny uusia esteitä. Tavoitteena on neuvotella konkreettisten esteiden poistamisesta samanaikaisesti tullineuvotteluiden kanssa. Sopimukseen on määrä tullia sektorikohtaisia sitoumuksia sellaisten esteiden poistamisen osalta, joissa on molemminpuolinen intressi kuten ilmastonmuutoksen torjuntaan ja ympäristön suojeluun liittyvät tuotteet.

Teollisuustuotteiden tekninen sääntely: Sopimuksen tavoitteena on teollisuustuotteiden teknisen sääntelyn (tekniset määräykset, standardit ja menettelyt vaatimustenmukaisuuden arvioimiseksi) osalta saada aikaan WTO:n kaupan teknisiä esteitä koskevaa sopimusta pidemmälle meneviä velvoitteita, joilla helpotetaan osapuolten pääsyä toistensa markkinoille. Tavoitteena on muun muassa lisätä läpinäkyvyyttä ja edistää hyviä sääntelykäytäntöjä, lisätä kansainvälisten standardien hyväksyntää sekä virtaviivaistaa testaus- ja sertifiointivaatimuksia. Sektorikohtaisista sitoumuksista on keskusteltu ajoneuvojen osalta.

PK-yritykset: Sopimukseen sisällytetään erillinen pieniä ja keskiuuria yrityksiä koskeva luku, joka sisältää muun muassa velvoitteita julkaista tietoa sopimuksen sisällöstä ja sen luomista mahdollisuuksista, kaupan menettelyistä ja vaatimuksista sekä julkisista hankinnoista. EU:n tavoitteena on, että velvoitteet auttaisivat pk-yrityksiä hyödyntämään täysimääräisesti sopimuksen tarjoamia mahdollisuuksia.

Sääntelyn läpinäkyvyys ja hyvät sääntelykäytännöt: Sopimuksen tavoitteena on lisätä sääntelyn läpinäkyvyyttä sisällyttämällä sopimukseen velvoitteita lainsäädännön, asetusten ja muiden vaatimusten julkaisusta. Lisäksi sopimus sisältäisi sitoumuksia sidosryhmien sääntelyä koskeviin kysymyksiin vastaamiseksi sekä sopimus lisäisi sidosryhmien mahdollisuutta saada tietoa hallinnollisista menettelyistä ja tuoda esiin näkemyksiään ennen lopullista hallinnollista päätöstä. Tavoitteena on myös sopia hyvistä sääntelykäytännöistä kuten julkisista kuulemismahdollisuuksista ja vaikutusarvioiden tekemisestä. Tavoitteita liittyy myös sääntely-yhteistyön lisäämiseen.

Terveys- ja kasvinsuojelutoimet: Tavoitteena on helpottaa eläin- ja kasvipäristöjen tuotteiden kauppaa EU:n ja Uuden-Seelannin välillä. Neuvotteluiden lähtökohtana on WTO:n terveys- ja kasvinsuojelua koskevan sopimuksen periaatteet sekä voimassa oleva kahdensivulinen eläinlääkintäsopimus. Neuvotteluissa tavoitellaan terveys- ja kasvinsuojelutoimien kielteisten kauppavaikutusten vähentämistä, ottaen kuitenkin huomioon osapuolten oikeus arvioida ja hallinnoida riskejä sekä suojella ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä. EU:n tavoitteena on myös sisällyttää sopimukseen eläinten hyvinvointia ja antibioottiresistenssin vastaista työtä koskevia periaatteita. Osapuolten kunnianhimon taso on korkea.

Kaupan suojatoimet: EU:n tavoitteena saavuttaa pidemmälle meneviä velvoitteita kuin mitä WTO:n polkumyynsisopimuksessa, tuki- ja tasoitustullisopimuksessa sekä suojalausekesopimuksessa määrätään. Polkumyynsi- ja tasoitustullien osalta osapuolet ovat sopineet muun muassa alemman tullin ja yleisen edun periaatteista. Globaalien suojatoimien osalta osapuolet ovat sopineet vähiten haittaa aiheuttavista toimien muodosta.

Palveluiden kauppa ja investoinnit: Osapuolten tavoitteena on korkeatasoinen ja markkinoillepääsyn suhteen kunnianhimoinen sopimus. Sopimuksella on tarkoitus vakauttaa kauppa- ja investointiympäristöä sopimalla velvoitteista muun muassa ulkomaisiin toimijoihin kohdistuvan

perusteettoman syrjinnän ja eräiden määrällisten rajoitusten (esimerkiksi yrityksiä koskevien ulkomaalaisomistusrajoitusten) vähentämiseksi. Sopimus koskisi rajat ylittäviä palveluja (esimerkiksi erilaiset konsultointipalvelut, IT-palvelut, kuljetuspalvelut), investointeja palveluiden, alkutuotannon tai teollistuotannon aloilla sekä yritystoimintaan liittyvien henkilöiden tilapäistä maahantuloa. Sopimus ei sisällä investointien suojaa koskevia kysymyksiä.

Digitaalinen kauppa: Digitaalisen kaupan osalta tavoitteena on kunnianhimoinen sopimus, joka toisi oikeudellista varmuutta yrityksille ja kuluttajille ja vähentäisi perusteettomia kaupan esteitä. Neuvotteluissa käsitellään laajasti digitaaliseen kauppaan liittyviä aiheita kuten sähköisen allekirjoitukset, sähköisten toimitusten tullittomuus, tietovirrat sekä lähdekoodien paljastamisvaatimusten kieltö.

Pääomaliikkeiden osalta sopimus sisältäisi EU:n vapaakauppasopimukseen sisältyvät tavantomaiset määräykset sekä poikkeukset pääomien vapaasta liikkeestä sopimuksen kattamilla aloilla.

Julkiset hankinnat: EU:n tavoitteena on sisällyttää sopimukseen WTO:n useamman keskeisen julkisia hankintoja koskevan sopimuksen (GPA) mukaisia ja sitä pidemmälle meneviä määräyksiä hankintamenettelyjen osalta. Sopimuksella pyritään vapauttamaan julkisten hankintojen markkinoita hallinnon kaikilla tasoilla mukaan lukien alue- ja paikallishallinto, erityisaloilla sekä valtio-omisteisten yritysten osalta. Liittyessään GPA-sopimukseen Uusi-Seelanti avasi julkisten hankintojen markkinoita rajoitetusti muun muassa alue- ja paikallistasolla. Vapaakauppaneuvottelujen odotetaan antavan EU:lle mahdollisuuden parantaa markkinoillepääsyä Uuden-Seelantiin kahdenvälisesti. Keskusteluja on käyty sääntötekstistä ja tarjouksia on vaihdettu.

Teollis- ja tekijänoikeuksien suoja (IPR-kysymykset, ml. maantieteelliset merkinnät): EU:n tavoitteena on, että sopimus kattaisi laajasti teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa koskevia kysymyksiä. EU:n tavoitteena on sisällyttää sopimukseen määräyksiä patenteista, tavaramerkeistä, julkistamattoman tiedon suojasta, kasvilajikkeista, tekijänoikeuksista ja lähioikeuksista, maantieteellisistä merkinnöistä sekä immateriaalioikeuksien toimeenpanosta mukaan lukien näitä koskevat rajatimet. Mainituilla aloilla pyritään sopimaan yhteisistä periaatteista ja luoda puitteet entistä läheisemmälle yhteistyölle tulevaisuudessa täydentäen WTO:n sopimusta teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (TRIPS). Tavoitteena on myös parantaa sääntely-ympäristön ennustettavuutta, mikä on tärkeää yrityksille yleisesti mutta erityisesti innovaatioiden edistämisen näkökulmasta. EU tähtää myös maataloustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojaamiseen suoraan sopimuksella ilman erillistä rekisteröintiä. Suoja koskisi rajoitettua listaa maantieteellisiä merkintöjä. Immateriaalioikeuksien suojaa ja toimeenpanoa vahvistamalla pyritään tukemaan laadukkaiden tuotteiden valmistajia. Samalla tavoitellaan tuoteväärennosten ja piraattikopioiden vähentämistä muun muassa rajatoimien avulla. Uuden-Seelannin kanssa on keskusteltu maantieteellisistä merkinnöistä. Niiden suojan taso sopimuksessa riippuu EU:n maataloustuotteiden markkinoillepääsytarjouksesta.

Kauppa ja kilpailu: EU:n tavoitteena on varmistaa tasavertainen toimintaympäristö eurooppalaisille yrityksille Uuden-Seelannin markkinoilla. Sopimukseen tullaan sisällyttämään määräyksiä kilpailusäännöistä ja niiden tehokkaasta täytäntöönpanosta, mukaan lukien määräykset kilpailunrajoituksista ja yrityskeskittymistä. EU tavoittelee sopimukseen valtioneuvotuksia koskevia määräyksiä, jotka ovat EU-lainsäädännön mukaisia. Sopimuksella halutaan myös varmistaa, ettei valtionyhtiöiden tai yhtiöiden, joilla on erityisoikeuksia tai etuoikeuksia, toiminta vääristä kilpailua tai luo kaupan tai investointien esteitä. Uusi-Seelanti haluaisi sisällyttää sopimukseen määräyksiä myös maataloustuista ja fossiilisten polttoaineiden tuista.

Energia ja raaka-aineet: EU tavoittelee sopimuksella avoimuuden lisäämistä sijoitusten edistämiseksi. EU pyrkii sopimuksella parantamaan markkinoillepääsyä varmistamalla tasapuolinen ja syrjimätön pääsy energian siirtoverkkoihin sekä tärkeimpien raaka-aineiden käyttöön. Tärkeänä tavoitteena on myös edistää kauppaa kestävän energian tuotteilla kuten energiaa säästävät tuotteet.

Kauppa ja kestävä kehitys: Tulevan sopimuksen kestävän kehityksen luku tulee kattamaan saman tyyppisiä määräyksiä koskien kauppaa ja työelämän normeja, ympäristöä ja vastuullista liiketoimintaa kuin muut viimeaikaiset EU:n neuvottelemat vapaakauppasopimukset. Sopimusmääräyksillä edistetään kansainvälisten ympäristöä ja työelämän oikeuksia koskevien sopimusten tehokasta täytäntöönpanoa. Osapuolet myös sitoutuisivat olemaan heikentämättä ympäristötai työelämän normejaan edistääkseen kauppaa tai investointeja.

Riitojenratkaisu: Sopimukseen on tarkoitus sisällyttää tavanomainen WTO:n riitojenratkaisujärjestelmään pohjautuva riitojenratkaisumekanismi. Tavoitteena on luoda tehokas ja sitova mekanismi sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyvien (osapuolten välisten) riitojen ratkaisemiseksi mukaan lukien täytäntöönpanoa koskevat määräykset.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Tämänhetkisen arvion mukaan vapaakauppasopimus sisältäisi vain unionin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, mikä tarkoittaisi, että se tehtäisiin unionisopimuksena. Aineellinen oikeusperusta tulisi todennäköisesti olemaan SEUT 207 artikla (kauppapolitiikka). Neuvosto tekisi sopimuksen allekirjoitusta ja tekemistä koskevat päätöksensä määräenemmistöllä. Menettelyllinen oikeusperusta olisi SEUT 218 artikla (kansainväliset sopimukset). Oikeusperustaan ja sopimuksen luonteeseen voidaan ottaa lopullisesti kantaa kuitenkin vasta kun sopimusteksti on valmistunut.

Valtioneuvosto pitää tässä vaiheessa oikeusperustoja asianmukaisina. Lopulliset aineelliset oikeusperustat voidaan määrittää vasta myöhemmin siinä vaiheessa, kun osapuolten yhteinen sopimusteksti on valmistunut.

Neuvottelut ovat vielä käynnissä ja siten sopimuksen allekirjoitusaikataulu ei ole tiedossa.

5 Ehdotuksen vaikutukset

Sopimuksella ei ole suoria vaikutuksia valtion talousarvioon.

Euroopan komissio (jäljempänä komissio) julkaisi 13.3.2020 lopullisen [vaikutusarvion](#), joka löytyy komission verkkosivuilta. Sen mukaan kunnianhimoinen sopimus EU:n ja Uuden-Seelannin välillä voisi kasvattaa EU:n vientiä Uuteen-Seelantiin 31,7% verrattuna tilanteeseen ilman vapaakauppasopimusta. EU-bruttokansantuotteen kasvu olisi marginaalista. Vastaavasti Uuden-Seelannin vienti EU:hun kasvaisi arvion mukaan 23,4 % ja kasvu bruttokansantuotteessa olisi noin 0,5 %.

Suomen tavaravienti Uuteen-Seelantiin oli vuonna 2019 noin 86 miljoonaa euroa (0,13 % Suomen tavaroiden kokonaisviennistä). Pandemia laski vientiä vuonna 2020. Vuonna 2021 vienti kasvoi voimakkaasti edellisvuoteen verrattuna (+17 %), mutta jäi edelleen matalammalle tasolle verrattuna pandemiaa edeltäneeseen aikaan (76 miljoonaa euroa vuonna 2021).

Suomen tavaravienti Uuteen-Seelantiin on sikäli poikkeuksellista, että maataloustuotteiden merkitys on selvästi tavanomaista suurempi. Tämä johtuu lähes yksinomaan sianlihasta, jonka osuus Suomen tavaraviennistä on ollut noin 11-17 %. Muita merkittäviä tuoteryhmiä ovat muun muassa koneet ja laitteet (18%) sekä paperi (17%).

Tavaroita tuotiin Uudesta-Seelannista vuonna 2019 noin 28 miljoonan euron arvosta. Tuonti notkahti vuonna 2020 pandemiasta johtuen, mutta tuonti on ylittänyt jo pandemiaa edeltävän tason ollessa 31 miljoonaa euroa vuonna 2021. Myös tavaratuonnissa maataloustuotteiden osuus korostuu. Erityisesti Suomeen tuodaan jäädytettyä lampaanlihaa (30-40 % tavaratuonnista) sekä hedelmiä (11%) ja viinejä (10%).

Vuonna 2020 Suomi vei palveluita Uuteen-Seelantiin 57 miljoonalla eurolla ja toi palveluita 42 miljoonalla eurolla. Toisin kuin tavarakaupassa, palvelukaupassa koronaviruspandemia ei vaikuta supistaneen vientiä. Palvelutuonti kasvoi pandemiavuonna 2020 nelinkertaiseksi aiemmasta.

Vuonna 2020 suomalaisia tytäryhtiöitä oli sijoittautuneena Uudessa-Seelannissa kahdeksan. Niiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 153 miljoonaa euroa. Tytäryhtiöt työllistivät hieman alle 400 työntekijää. Osin suomalaisyritykset toimivat Uudessa-Seelannissa Australiasta käsin

6 Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Asetus kuuluu kauppapolitiikan alaan ja siten unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan asetuksella ei olisi suoria vaikutuksia perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin Suomessa.

7 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 ja 27 §:ssä säädetään valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta.

Valtioneuvoston alustavan arvion mukaan sopimus sisältäisi ainoastaan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Näin ollen sopimuksen määräykset eivät sisältäisi Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Niin kutsutut Ahvenanmaa-varaumat on huomioitu sopimusehdotuksen julkisia hankintoja sekä palveluiden kauppaa ja investointeja koskevissa määräyksissä.

Asiaa voidaan arvioida tarvittaessa tarkemmin lopullisemman sopimusluonnoksen pohjalta.

8 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

Neuvotteluja on käsitelty säännöllisesti neuvoston Kauppapoliittisessa komiteassa sekä ajoittain neuvoston muissa elimissä mukaan lukien ulkoasiainneuvosto (kauppaministereiden kokoonpano).

Euroopan parlamentin rooli määräytyy SEUT 218 artiklan mukaisesti. Tässä vaiheessa sovelletaan artiklan 10 kohtaa, jonka mukaan parlamentille tiedotetaan välittömästi ja täysimääräisesti menettelyn kaikissa vaiheissa. Sopimuksen tekeminen tulee edellyttämään Euroopan parlamentin hyväksyntää.

9 Ehdotuksen kansallinen käsittely

Ulkoministeriö on käsitellyt ja valmistellut neuvotteluja muiden ministeriöiden sekä sidosryhmien kanssa. Suomen neuvottelutavoitteita kartoitettiin kirjallisella kyselyllä ministeriöille sekä sidosryhmille kesällä 2018. Suomen kannat neuvoston Kauppapoliittista komiteaa varten, jossa neuvotteluja on käsitelty säännöllisesti, on valmisteltu Kauppapoliittisen jaoston (EU2) puiteissa.

Eduskunnalle on annettu tietoja neuvottelumandaatista 30.10.2017 päivätyllä e-kirjeellä (E 88/2017 vp). Neuvotteluiden kulusta ja neuvottelutavoitteista annettiin tietoja 16.5.2019 päivätyllä e-jatkokirjeellä.

E-kirjeen osalta ulkoasiainvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan koskien neuvottelujen aloittamista Uuden-Seelannin kanssa vapaakauppasopimuksen tekemiseksi. Valiokunta totesi muun maussa ottavansa laajemmin ja yleisemmin kantaa EU:n kauppapolitiikan vahvistamiseen sekä kauppapolitiikan toimeenpanon tehostamiseen liittyviin ajankohtaisiin elementteihin CETA-sopimuksen käsittelyn yhteydessä. Jatkokirjeen osalta suuri valiokunta ja ulkoasiainvaliokunta katsoivat, että ei kirje ei antanut aiheutta toimenpiteisiin.

U-kirjelmää on käsitelty kauppapoliittisen jaoston kirjallisessa menettelyssä 2.-8.6.2022.

10 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kannat eivät ole muuttuneet sisältöaiheiden osalta aiemmin 2.5.2019 annetussa e-jatkokirjeessä ilmoitetusta. Nykytilanteessa valtioneuvosto kuitenkin pitää erityisen tärkeänä, että EU saa nopeasti aikaan ja voimaan vapaakauppasopimuksia, sillä niillä edistetään elpymistä, helpotetaan yritysten tuotantoketjujen monipuolistamista ja vahvistetaan kumppanuuksia.

Valtioneuvosto on ottanut aiemmin kantaa sopimukseen seuraavasti.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä kunnianhimoisen ja laaja-alaisen sopimuksen neuvottelemista Uuden-Seelannin kanssa. Maailman kauppajärjestön (World Trade Organization, WTO) sääntöjen mukaisesti vapaakauppasopimuksen tulee WTO:n sopimusten mukaisia sitoumuksia pidemmälle. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimuksella parannettaisiin suomalaisten toimijoiden markkinoillepääsy- ja toimintamahdollisuuksia Uudessa-Seelannissa. Tavarakaupan osalta valtioneuvosto kannattaa mahdollisimman kattavaa kaupan vapauttamista, eli tullien mahdollisimman laajamittaista poistamista heti sopimuksen voimaantulon jälkeen tai mahdollisimman lyhyiden siirtymäaikojen kautta, huomioiden kuitenkin tietyt maataloustuotteisiin liittyvät herkkyydet. Viennin osalta Suomen tavoitteena on kaupan vapauttaminen erityisesti metsäteollisuuden tuotteissa, kuitukankaissa, kuparituotteissa, koneissa ja laitteissa sekä mittauslaitteissa. Tavoitteena on lisäksi alkuperäsäännöt, jotka ovat mahdollisimman yksinkertaiset ja selkeät ja mahdollistavat sopimuksen mukaisten tullietuuksien tehokkaan hyödyntämisen, mutta jotka toisaalta varmistavat, ettei alkuperää koskevia määräyksiä voida kiertää. Valtioneuvosto pitää tärkeänä pyrkimyksiä yksinkertaistaa tulli- ja kauppamenettelyjä ja lisätä tulliyhteistyötä. Valtioneuvosto kannattaa kunnianhimoista sopimusta, jossa pyritäisiin WTO:n kaupan helpottamissopimusta pidemmälle meneviin sitoumuksiin. Lisäksi on tärkeää, että sopimus poistaa osapuolten välillä olevia tullien ulkopuolisia kaupanesteitä kuten teollisuustuotteiden tarpeetonta kaksinkertaista testausta ja sertifiointia sekä luo mekanismit, joilla varmistetaan se, että uusia tarpeettomia esteitä ei pääse syntymään.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimus helpottaa pienten ja keskisuurten yritysten kaupan käyntimahdollisuuksia.

Terveys- ja kasvinsuojelumääräysten osalta valtioneuvoston tavoitteena on sopimus, joka täydentää kunnianhimoisesti WTO:n sopimusta terveys- ja kasvinsuojelutoimista sekä kahdenvälistä eläinlääkintäsopimusta, ja joka sujuvoittaa kahdenvälistä elintarvike- ja maataloustuotteiden kauppaa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimukseen sisällytetään eläinten hyvinvointia ja antibioottiresistenssin vastaista työtä koskevia kunnianhimoisia säännöksiä.

Palveluiden kaupassa valtioneuvosto tavoittelee palvelujen rajat ylittävään tarjoamiseen, yritysten sijoittautumiseen sekä yritystoimintaan liittyvien henkilöiden maahantuloon ja oleskeluun liittyvien esteiden vähentämistä Suomen viennin kannalta tärkeillä sektoreilla. Näitä sektoreita ovat muun muassa erilaiset asiantuntijapalvelut (mm. insinööripalvelut), tietokonepalvelut, ympäristöpalvelut sekä tietyt yrityspalvelut kuten esimerkiksi huolto- ja korjauspalvelut.

Digitaalisen kaupan osalta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sopimus sisältää kunnianhimoisia määräyksiä, jotka edistävät digitaalisen kaupankäynnin edellytyksiä niin yritysten kuin kuluttajien eduksi.

Valtioneuvosto tavoittelee julkisten hankintojen läpinäkyvyyden lisäämistä sekä mahdollisimman laaja-alaista pääsyä Uuden-Seelannin julkisten hankintojen markkinoille hallinnon kaikilla tasoilla, etenkin alue- ja paikallishallinnossa, ja erityisaloilla.

Valtiontukien osalta valtioneuvosto tavoittelee määräyksiä, jotka menevät WTO:n tuki- ja taositustullisopimusta pidemmälle, etenkin sopimuksen soveltamisalan ja läpinäkyvyyden osalta. Valtioneuvosto tavoittelee hyvää immateriaalioikeuksien suojan tasoa ja sääntely-ympäristöjen lähentämistä EU:n ja Uuden-Seelannin välillä, lähtökohtana vähintään kansainvälisissä sopimuksissa sovittu suojan taso.

Valtioneuvosto tavoittelee avoimuutta, tasapuolista kohtelua ja syrjimättömyyttä EU:n ja Uuden-Seelannin välisessä energiatuotteiden ja raaka-aineiden kaupassa sekä uusiutuvan energian tuotteiden kaupan lisäämistä. Valtioneuvosto kannattaa sopimusmääräyksiä, joilla edistetään kansainvälisten ympäristösopimusten ja työelämän oikeuksia koskevien sopimusten ja standardien noudattamista sekä tehokasta toimeenpanoa.

Valtioneuvosto katsoo, että riitojenratkaisumekanismien tulisi olla mahdollisimman tehokas ja nopea.